

Kísérlet a digitális oktatásra – Wakelet használata történelemórán

Kas Géza

Az alábbiakban egy, a COVID 19 járvány miatt bevezetett online munkarend alatt kidolgozott kiegészítő anyag kerül bemutatásra. A tanulmány előbb az online munkarendre való átállás nehézségeit feltárva bemutatja azokat a fejlesztési célokat, amelyek elérésére a Wakelet felületén elkészített curriculum kísérletet tett. Ezt követően a Kádár-rendszert bemutató Wakelet-anyag felépítése és részletes ismertetése olvasható.

AZ ONLINE MUNKAREND NEHÉZSÉGEI

A COVID 19 járvány következtében bevezetett online munkarend teljes mértékben megváltoztatta a diákok tanulással kapcsolatos szokásait, módszereit. Megszűnt a tanítási nap napirendje (Malatyinszki, 2020. 6.): nem kellett reggel nyolc órára beérni az iskolába, ezáltal megszűnt a rendszeres kora reggeli felkelés, az iskolai órarend nem érvényesült az online térben, az órarendi órák jelentős részére nem jelenléti módon és nem az órarendben meghatározott időintervallumban került sor, ezáltal az órák teljesítésének időbeli lehetősége korlátlanná vált. Ehhez kapcsolódott a kibúvási lehetőségek sokfélesége: más használja a számítógépet, nincs internet, akadozik a kommunikáció, valamint a tanulók figyelmét elcsábító lehetőségek tömkelege, lényegében minden, amit csak a számítógép és az internet elérhetővé tett. Ezek a körülmények mind oda vezettek, hogy a tanítás hatékonysága jelentősen csökkent, hiszen egy ágyban ülő, pizsamás tanuló tanulási motivációja töredéke az iskolapadban ülőének. A tanulás-tanítás folyamatából eltűnt a személyiség, az élményszerűség, mivel minden más-képpen hat, ha személyesen veszünk részt benne, mintha egy A4-esnél alig nagyobb képernyőn keresztül (Miskei-Szabó, 2021. 316; Jakab, 2020). E hatások együttesen nagy mértékben megnövelték a tanulási veszteségek lehetőségét (Varga, 2022. 107-109.).

Az online munkarend kialakítása komoly kihívást jelentett az iskoláknak is. Az mindenki számára nyilvánvaló volt, hogy az órarend a jelenléti munkarendnek teljes mértékben megfelelő módon nem alkalmazható az online munkarend során. Ennek nemcsak infrastruktúrális (eszköz, internet) korlátai voltak, hanem arra is figyelni kellett, hogy a diákok lehetőség szerint ne üljenek sok órán át egy huzamban a gép előtt. Ennek érdekében az iskolák egyéni megoldásokat alkalmaztak, amelyek kompromisszumot jelentettek a lehetőségek és a jelenléti munkarend elvárásai között.

A pedagógusok már az első órákon szembesültek az új helyzet kihívásaival, amelyek új megoldásokat, új gyakorlatokat kívántak. Alapvetően két gyakorlat terjedt el (Holb és mtsai,

2022. 121.): az egyik valamilyen videókonferencia-alkalmazás használatával a korábbi iskolai órához hasonló, jelenléti óra megtartása, vagy saját oktatóvideó készítése. Utóbbi előnye a rugalmasság, a visszanezethetőség, hátránya, hogy a diák napirendjét semennyire sem határozza meg, valamint semmilyen interakció nincs a tanár és a tanuló között.

A napirendet és az interakcióit kiemelten fontosnak tartottam, ezért a Zoom alkalmazáson keresztül, az órarendnek megfelelő időintervallumban tartott konferencia-történelemórák mellett döntöttem. Ennek számos következménye lett. A történelemoktatás kötelmeiből fakadóan az online órán a teljes osztály 32 fő jelent meg, azaz 32 kis videóablak mutatta a diákokat. Az alkalmazásban a diákok élő videóablakai három képernyőoldalra fértek fel, azaz sohasem láttam egyszerre az osztályt. Ehhez kapcsolódott az a gond is, hogy az első órák után egyre kevésbé kapcsolták be a diákok a saját kamerájukat, vagyis helyettük kis fekete négyzetek jelentek meg a neveikkel. Ezt az arányt tovább rontotta az óra során alkalmazott képernyőmegosztás, amikor a képernyő szélén csupán néhány diák képe maradt látható. Összességében az interakció jelentősen csökkent, de legalább megmaradt a kérdés lehetőségé.

Fontos leszögezni, hogy a valós idejű online tanóra nem jelent digitális oktatást. Valójában nem más, mint a tanórai előadások átültetése az online világba, ennek igen sok korlátjával. A videó-alkalmazás ugyanis – azon felül, hogy lehetővé tette szobák létrehozását, ahol a diákok csoportmunkát végezhetnek – semmilyen digitális visszajelzést nem nyújtott. Így nem volt információ arról, hogy közben a diákok hány képernyőt nyitottak meg, melyik ablakba gépeltek szöveget stb., vagyis hiányoztak a diákok aktivitását, figyelmét mutató visszajelzések (Jakab, 2020. 65-66; Molnár és mtsai, 2020). Hasonlóképpen az online munkarend kezdeti izgalmát, újdonságát hamarosan a megszokásból fakadó közömbösség váltotta fel, aminek következtében a érezhetően csökkent az órai figyelem, a tanulási motiváció (Józsa és mtsai, 2021).

PEDAGÓGIAI-MÓDSZERTANI CÉLOK

Az online munkarend kialakítása az érettségi előtt álló csoportok esetében különös jelentőséggel bírt: úgy kellett az érettségire felkészíteni őket, hogy a diákok tudásának felmérése, a hiányok feltárására csak digitális módon volt lehetőség, aminek hatékonysága igencsak kérdéses volt. Emiatt vált fontossá a diákok belső motiválása, az önálló tanulás maximálás támogatása, ezért lehetővé akartam tenni a tananyag tanórán kívüli, önálló, de magyarázatokkal irányított feldolgozását, gazdagítását, elmélyítését is. Emellett szerettem volna a történelemtanítást a platformválasztásból fakadóan elsősorban „frontális” módszerről a kérdés-, illetve a problémaközpontú módszer felé elmozdítani (Kojanitz, 2020). Ezt erősítette bennem, hogy a 12. évfolyamos tananyaghoz szinte korlátlan mennyiségű forrás elérhető az internetnek köszönhetően (Kas, 2016).

Több platform kipróbálása után a Wakelet nevű honlap/alkalmazás mellett döntöttem. Ez az oldal lehetővé teszi, hogy mindenféle linkeket, szövegeket, feladatokat fűzéként lehessen összefűzni, amit meg lehet osztani a diákokkal. Nagyon leegyszerűsítette a munkát.

rűsítve egy online diavetítés, amelybe bármilyen oldalon megjelenő tartalom beilleszthető.

A felület kiválasztásánál szempont volt, hogy a Z-generáció tagjai számára készülő curriculumról volt szó. E generáció már digitális bennszülött, azaz nem élt olyan korszakban, amikor ne lett volna internet vagy laptop, okostelefon, s ez alapvetően meghatározza információfogyasztási szokásait. Személyes kommunikációik már az online térben, chat-felületeken és a közösségi médián keresztül zajlik, a szöveg helyett elsődleges információforrássá a kép, a grafika vált. Emellett jellemzően türelmetlenek, s párhuzamosan több információforrást is fel tudnak dolgozni, valamint az önálló tanuláshoz jobban szeretnek kooperációk keretében tanulni (Sánta, Polonyi, 2017; Ezt a nézetet árnyalja: Malatyinszki, 2020. 5.). A fűzér felépítéséből fakadón alkalmasnak tűnt e jellemzőknek megfelelni, ezért reméltem, hogy a diákok számára hasznos lesz.

WAKELET TANANYAG A KÁDÁR-RENDSZERRŐL

Link: <https://wakelet.com/wake/4542304d-4216-48f7-b6c4-e58f465eb78f#>

A Kádár-rendszert bemutató fűzér az 1956 és 1988 közötti időszakot mutatja be. A fűzér alapvetően négy elemtípusból áll. Az első csoportot a források alkotják, amelyek között korabeli felvételtől, karikatúrákon, korabeli slágereken át a mai elemző műsorig mindenféle típus megtalálható. Ezek mennyisége bőséges, megtekintésük, feldolgozásuk egy-egy részletkérdésben való elmélyülést is lehetővé teszi.

A második csoportba tartoznak a magyarázó lapok, amelyek egy-egy témakörhöz kapcsolódóan a korszakról tudni szükséges információkat tartalmazzák. Ez lényegében megfeleltethető a tananyagnak, ugyanakkor a tankönyvi szövegnél tömörebb, a lényegét összesűrítő mondatokból álló vázlatról van szó.

A harmadik csoportba sorolhatóak a „miért fontos ez ma?” kérdések. Ezek célja kettős: felkelteni az érdeklődést, fenntartani a motivációt, illetve ráébreszteni a diákokat arra, hogy a múlt kihat napjainkra, a múltból alkotott vélemény meghatározhatja napjaink aktuális kérdéseire adott válaszainkat is. Emellett igyekszik a korszak történelmének csomópontjait elgondolkodtató kérdések formájában megfogalmazva felhívni a diákok figyelmét a kulcskérdésekre. Ez tekinthető a tananyag központi részének, amikor a diákok a kérdésekre adott válaszokkal önállóan feltárják a korszak összefüggéseit (Kojanitz 2010. 66).

A negyedik csoport az ellenőrző kérdések köre. Ezek legtöbbször a fűzér végén találhatóak, de természetesen lehetőség van kisebb egységek végére is beilleszteni ilyen feladatokat.

A Kádár-rendszert bemutató fűzér kiindulópontja a Nagy Imre per végén, Nagy Imrének az utolsó szó jogán elmondott beszéde. A Youtube-on elérhető felvételt a megtorlások rövid összefoglalója követi. A fűzér szerkezetének ritmusát a források és a „miért fontos ez ma?” kategória elemei adják, így a diákok jól tudják szakaszolni a digitális tananyagot az önálló tanulás folyamán.

wakelet Megosztás Bejelentkezés Regisztráció

Miért fontos ez ma?

1. Nagy Imre megítélése: a forradalom miniszterelnöke vagy miniszterelnök a forradalom alatt?

- Utolsó szavaiban mit mond, ki/mi fogja felmenteni őt?
- Politikai nézetei mennyire változtak meg a forradalom alatt?

2. Milyen szerepe volt Kádárnak Nagy Imre kivégzésében?

"Szóba került Nagy Imréké kérdése is. Mi vetettük fel. Az elvtársak helyeslik, hogy megfelelő szigorú felelősségre vonást eszközöljünk."

(Kádár beszámolója moszkvai tárgyalásairól 1957. ápr. 2.)

A füzér egy diája – Nagy Imre megítélése

A következő szakasz a rendszer konszolidációjáról szól. Ez Kádár 1957. évi május elsejei beszédével kezdődik, amelyen már hatalmas tömeg vett részt. A diákok számára feltett kulcskérdés az, hogy hogyan lehetséges ez hét hónappal a forradalom leverése után.

Ezután az ügynökkérdés kerül a fókuszba, amelynek alapvető dilemmáját egy tanulmány veti fel. Ez annál is fontosabb, mivel a kérdés még napjainkban is felmerül, valamint az etikai, erkölcsi érzéket is fejleszti.

wakelet Megosztás Bejelentkezés Regisztráció

Betekintő

HÁTTÉR Volt-e ártalmatlan ügynökjelentés? „Tóth Gabriella” fedőnevű ügynök jelentései, a Mérei-ügy...

Gál Éva Volt-e ártalmatlan ügynökjelentés? „Tóth Gabriella” fedőnevű ügynök jelentései, a Mérei-ügy mellékzálai (1958-1964) A Kádár-kori politikai rendőrség ismertté vált egykori besúgói sokszor azzal védekeznek - már amennyiben egyáltalán szükségesnek tartják a védekezést -, hogy ők ugyan aláírták a beszervezési nyilatkozatot, de mindig teljesen ártalmatlan jelentéseket adtak. Lehetséges, hogy valóban léteztek ártalmatlan jelentések.

Miért fontos ez?

1. Mi lett e sorsuk a jelentést íróknak, azaz az ügynököknek?
2. Volt-e társadalmi szembenézés a besúgóhálózat működésével kapcsolatban?

Help

A füzér egy diája – Az ügynökkérdésről

A harmadik szakasz az MSZMP-n belüli politikai irányokra fókuszál. A fő kérdés a taglétszám látványos emelkedése, illetve a kérdés: mindez hogyan egyeztethető össze '56-tal és a megtorlással. Zárásként a ki nem mondott, de köztudott kádári alku fogalma kerül terítékre.

Az alkuból egyenesen következik a gazdaság kérdésköre, amelynek keretében időutazást teszünk a Népszabadság segítségével 1979-be. Az újság átlapozgatása során a tanulók megízlelhetik a Kádár-rendszer mindennapjait, az újság stílusát, szóhasználatát, látványvilágát. A sajtóban megjelenő képi világot erősítik a gazdasági helyzethez kapcsolódó karikatúrák is.

A gazdaság után a kultúra és a 3 T modell kerül górcső alá. A források itt az Illés együttes számai, amelyek még ha nem feltétlenül azzal a céllal születtek, mégis tartalmaznak rendszerkritikus áthallásokat. A kultúrához kapcsolódóan a füzérbe bekerült a Kádár-rendszer alatti ellenállás témakörét feldolgozó honlap (<http://hu.cultural-opposition.eu/learning/>), amely egyedülálló módon a Közép-Kelet-Európa egészére vonatkozóan mutatja be az ellenállás különböző formáit.

A Courage projekt középiskolai nyitóoldala

Ezt a szakaszt egy könnyedebb fogalommagyarázat követi. Ennek keretében a különböző, a rendszerre használt kifejezést tisztázunk. Ennek előnye, hogy mindegyik kifejezés a rendszer egy-egy jellemzőjét nagyítja fel, teszi általánossá, ezáltal tulajdonképpen a diákok átismétlik az eddig tanultakat.

A következő szakaszban az új gazdasági mechanizmus és az eladósodás témakörével találkoznak a diákok. Ez a témakör talán a legkeményebb kérdés feltételére készíti a diákokat: miért nem engedték el az adósságokat a rendszerváltoztatáskor? Ezzel a kérdéssel való szembesülés azonban elengedhetetlen a kapitalizmus működésének, valamint Magyarország rendszerváltoztatás utáni helyzetének megértéséhez.

A témakört a társadalmi változások, benne a cigányság helyzetének átalakulása zárja. Ennek keretében a diákok megtekinthetik a Fekete vonat című dokumentumfilmet is. Természetesen erre a diákok többsége nem vállalkozik, de a link által behozott honlapon elérhető egy három perces ajánló is, amit már nagyobb arányban néznek meg.

A füzért egy redmentán készített feladatlap zárja, ami lényegében megfelel egy dolgozatnak. A tudáspróbán a diákok jól teljesítettek, ám ez nem csupán a Wakelet-füzér eredményességét mutatja, mivel azzal párhuzamosan a Zoom-tanórák is zajlottak.

ÖSSZEZGÉS

A diákok értékelése szerint, bár az összeállítás érdekes, mégis túl terjedelmes volt számukra. A többség a tananyag végignézéséhez szükséges időt sokallta, az egyes témákhoz kapcsolódó videókat hosszúnak, esetenként unalmasnak találta. A füzérben található vázlat használhatóságát, valamint különösen a „miért érdekes ez ma?” kérdések elgondolkodtató mivoltát emelték ki. A jelenléti oktatás visszatérével azonban az újabb évfolyamok a megosztott tanfüzért lényegesen kevésbé használták, mint online formában tanuló elődeik, ami talán tekinthető a tanórán zajló munka elismerésének is.

Összességében úgy vélem, hogy a Wakelet által biztosított felület alkalmas érdekes tananyagok elkészítésére, amelyek lehetőséget biztosítanak a tanulóknak a tanórai feldolgozásnál részletesebb, alaposabb elmélyülésre a résztémákhoz kapcsolódó források segítségével. Ugyanakkor fontos leszögezni, hogy a platform nem oktatási célra jött létre, éppen ezért számos olyan funkció hiányzik belőle, – például, hogy hányan tekintették meg, mennyi ideig volt megnyitva a füzér – ami jó lenne az oktatás minőségének, eredményességének láthatóvá tételéhez.

IRODALOM

- Holb Éva, Khayouti Sára, Kisfalusi Dorottya, Messing Vera, Varga Kinga, Varga Júlia: A távolléti oktatás időtartama, az iskolák, pedagógusok és diákok felkészültsége, tanulási elmaradás a pedagógusok véleménye szerint. In: Horn Dániel, Bartal Anna Mária (szerk.). *Fehér könyv a COVID-19-járvány társadalmi-gazdasági hatásairól*. én. hn. <https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/05/FeherKonyv.pdf> Utolsó letöltés: 2023.07.17.
- Horn Dániel, Bartal Anna Mária (szerk.). *Fehér könyv a COVID-19-járvány társadalmi-gazdasági hatásairól*. én. hn. <https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/05/FeherKonyv.pdf> Utolsó letöltés: 2023.07.17.
- Jakab, Gy. (2020). ISKOLA - járvány idején (1. rész). *Iskolakultúra*, 30(9), 64–76. <https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2020.9.64>
- Józsa Gabriella, Karáné Miklós Noémi, Józsa Krisztián: Pedagógusok tapasztalatai a tanulóknak motiválásáról a Covid19 járvány idején. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat* 9. évf., 2. szám 169–186. (2021) <https://doi.org/10.31074/gyntf.2021.2.169.186>
- Kas Géza: A forrásdömping korszaka – a XX. századi történelem oktatása a források tükrében. Hódmezővásárhelyi Emlékpont Műhelykonferenciája 2016.
- Kojanitz, L. (2010). A kérdésorientált (inquiry based) történelemtanítás összekapcsolása az IKT adta lehetőségekkel. *Iskolakultúra*, 20(9), 65–81. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/21056> Utolsó letöltés: 2023.07.17.
- Malatyinszki, Sz. (2020). *A digitális oktatás megélése*. <https://www.researchgate.net/publication/342378435> 10.13140/RG.2.2.36400.38408

-
- Miskei-Szabó, R. (2021). Az online oktatás tapasztalatai gyakorló pedagógusok és egyetemi hallgatók szemszögéből: A virtuális osztálytermek szerepe a tanításban. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 9(2), 314–331. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2021.2.314.331>
- Molnár Gyöngyvér, Turcsányi-Szabó Márta, Kárpáti Andrea: Digitális forradalom az oktatásban – perspektívák és dilemmák. *Magyar Tudomány* 181(2020)1, 56–67. <https://doi.org/10.1556/2065.181.2020.1.6>
- Sántha Judit, Polonyi Tünde: A digitális bennszülöttek és az iskola. In: *Digitális tanulás és tanítás*. Polonyi Tünde, Abari Kálmán (szerk.). Debrecen 2017. 27-40. <https://m2.mtmt.hu/api/publication/26951220>
- Varga Judit: A COVID-19 járvány hatása az oktatásra. Vezetői összefoglaló. In: Horn Dániel, Bartal Anna Mária (szerk.). *Fehér könyv a COVID-19-járvány társadalmi-gazdasági hatásairól*. é.n. hn. <https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/05/FeherKonyv.pdf>
Utolsó letöltés: 2023.07.17.